

20043 Parlementaire Vergadering van de Raad van
Europa

Nr. 167 Brief van de minister van Buitenlandse
Zaken

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 juni 2026

Het Koninkrijk der Nederlanden zal van mei tot november 2027 het voorzitterschap bekleden van het Comité van Ministers (CM) van de Raad van Europa (RvE). Het mandaat van de RvE is gestoeld op drie pijlers: democratie, mensenrechten en rechtsstaat. Het CM is het statutair besluitvormend orgaan van de RvE en bestaat uit de ministers van Buitenlandse Zaken van de 46 lidstaten. Dit betreft een roulerend voorzitterschap volgens vaste volgorde, dat eens in de 23 jaar plaatsvindt.

Voorafgaand aan het reguliere CM-voorzitterschap, is het Koninkrijk van november 2026 tot mei 2027 voorzitter van het Mensenrechtenoverleg van het CM (*Comité des Ministres Droits de l'Homme*/CMDH), dat toezicht houdt op naleving door lidstaten van uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM).

Koninkrijksinzet voor het Voorzitterschap van het Comité van Ministers

De RvE heeft op basis van thematische expertise, ervaring, geografische reikwijdte en beschikbare instrumenten een belangrijke rol te spelen op het terrein van de *weerbaarheid van de democratische rechtsstaat*, zeker gezien de belangen van Europa in de huidige geopolitieke context. Dit thema zal derhalve centraal staan binnen het voorzitterschap van het Koninkrijk. Hierbij zal de agenda van het Koninkrijk nauw aansluiten bij reguliere werkzaamheden en initiatieven van de RvE. Zo wordt er een actieve verbinding gelegd met het *New Democratic Pact* van de RvE, gericht op versteviging van de democratische fundamenten in Europa.

Voorzien worden enkele ministeriele en/of high-level bijeenkomsten in Nederland en een aantal middelgrote en kleinere bijeenkomsten, doorgaans georganiseerd en marge van bestaande vergaderingen in Nederland, Straatsburg en het Caribisch deel van het Koninkrijk. Een vast onderdeel van het voorzitterschap is bovendien de

organisatie van een cultureel programma in Straatsburg. Tevens wordt het voorzitterschap benut om de bekendheid en de rol van de RvE, ook in relatie tot andere multilaterale organisaties, te versterken.

Bij de totstandkoming van de thematische inzet is rekening gehouden met de volgende randvoorwaarden:

- *Relevantie*: de thema's dragen bij aan de uitvoering van het kabinetsbeleid én de RvE is het passende forum om de thema's te agenderen;
- *Effectiviteit*: de inschatting dat er een voedingsbodem is om concrete impact te realiseren in de RvE-context en daarmee voor de samenleving, op basis van voldoende animo onder lidstaten om voortgang te boeken en, waar mogelijk, aansluiting op het werkprogramma van de SG;
- *Efficiëntie*: er wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij lopende processen en samenwerking met het RvE-secretariaat en omringende voorzitterschappen. Waar opportuun, wordt tevens een koppeling gelegd met het aanstaande EU-voorzitterschap.

De inzet wordt verdeeld over drie pijlers: *weerbaarheid van de democratische rechtsstaat, accountability voor Oekraïne en de bescherming van mensenrechten.*

Weerbaarheid van de democratische rechtsstaat

Onze democratische rechtsstaat, vrijheden en de waarden die daaraan ten grondslag liggen, staan in toenemende mate onder druk, door zowel interne als externe dreigingen. Internationale spanningen, buitenlandse beïnvloeding en desinformatie vormen een risico voor onze democratische instituties en processen. Ook zien wij in Nederland en elders in Europa, dat het aantal bedreigingen en intimidaties van lokale bestuurders en politici toeneemt. Dit raakt direct aan de stabiliteit van onze democratische samenleving, in het Koninkrijk en in Europa. Versterkte Europese samenwerking is cruciaal om de uitdagingen in dit kader het hoofd te bieden en de weerbaarheid van het Europese continent te beschermen en te verstevigen.

Binnen deze context wil het kabinet onder andere inzetten op: sterke en onafhankelijke democratische instituties en processen; bestrijding van desinformatie en buitenlandse beïnvloeding; eerbiediging van vrijheden en waarborgen van burgers en organisaties om te kunnen participeren; versterkte

rechtsbescherming; en een weerbaar, integer en transparant bestuur.

Een belangrijk aspect hierbij is de snelle opkomst van nieuwe technologieën, zoals kunstmatige intelligentie. Daarbij worden de kansen voor welvaart, veiligheid en maatschappelijke vooruitgang benut, met behoud van een vrije, veilige en open samenleving, waarin technologische ontwikkeling mensenrechten, democratie, rechtsstaat en internationale stabiliteit versterkt. Tegelijkertijd vraagt de snelle opkomst van nieuwe technologieën om aandacht voor risico's, waaronder het gebruik hiervan door statelijke en niet-statelijke actoren ter ondermijning van democratie en rechtsstaat in Nederland en andere Europese landen. Het versterken van de detectie van buitenlandse informatiemanipulatie en -inmenging (FIMI) is een prioriteit voor het kabinet. Het kabinet maakt hierbij gebruik van de initiatieven en de samenwerking binnen de RvE om deze dreiging het hoofd te bieden.

Meer specifiek wordt de samenleving geconfronteerd met een misbruik van pyrotechnische artikelen. Dit misbruik manifesteert zich in uiteenlopende contexten, variërend van georganiseerde criminaliteit en geweldsincidenten tegen hulpverleners tot situaties binnen de relationele sfeer, openbare ordeverstoringen en illegale online handel. In het bijzonder vormt de betrokkenheid van jongeren bij dit misbruik, mede gezien hun kwetsbare positie, een groeiend punt van zorg. Deze ontwikkeling beperkt zich niet tot Nederland, maar is eveneens zichtbaar in andere RvE-lidstaten. Het misbruik heeft een ondermijnende werking op democratie en rechtsstaat. Het kabinet ziet toegevoegde waarde in samenwerking met andere lidstaten in RvE-verband op dit thema en beziet mogelijkheden daartoe in het kader van het voorzitterschap.

Tevens zal worden ingezet op bevordering van de weerbaarheid en veiligheid van publieke figuren die een sleutelrol spelen binnen de democratische rechtsstaat, zoals politici en ambtsdragers, advocaten en journalisten. Het kabinet zet in op een internationale norm *voor safety in political and democratic life* en een meer geïnstitutionaliseerde samenwerking tussen RvE-lidstaten, de EU en maatschappelijke organisaties.

Accountability voor Oekraïne

Duurzame weerbaarheid van Europa vergt tevens een gezamenlijke strijd tegen straffeloosheid voor internationale misdrijven gepleegd door Rusland in en tegen Oekraïne tijdens de agressieoorlog.

Nederland is *lead nation* op het thema *Restoring Justice* van het vredesplan van de Oekraïense president Zelensky. Een belangrijk onderdeel van het tegengaan van de straffeloosheid en het verkrijgen van gerechtigheid voor de Oekraïners is de oprichting van een Speciaal Tribunaal voor het Misdrijf Agressie en een compensatiemechanisme voor de geleden schade. Beide zijn opgericht binnen het raamwerk van de RvE. Nederland is reeds gastland van het Schaderegister en heeft gastlandschap aangeboden voor de Claimscommissie (de eerste twee pijlers van het compensatiemechanisme; de derde pijler is een schadefonds) en de initiële fase (Advance Team en Skelettribunaal) van het Speciale Tribunaal. In aanloop naar en tijdens het voorzitterschap zal de kabinetsinzet op dit thema onverminderd doorgaan. Het kabinet zal het voorzitterschap aanwenden om, in nauwe samenwerking met Oekraïne en de RvE, het belang van deze instrumenten voor het voetlicht te brengen en voldoende politieke en financiële steun te genereren voor operationalisering ervan, mocht die operationalisering op dat moment nog niet zijn bewerkstelligd.

Bescherming van mensenrechten

Zonder bescherming van de meest kwetsbare groepen in de samenleving, zal de weerbaarheid van de democratische rechtsstaat fragiel zijn. De bescherming van mensenrechten van eenieder zal derhalve een van de pijlers vormen van het voorzitterschap.

Een fundamentele rol hierbij speelt het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en haar toezichtmechanisme. Binnen dit systeem wordt een belangrijke rol vervuld door het CMDH, waarin de lidstaten toezicht houden op de implementatie van uitspraken van het EHRM. Het voorzitterschap van dit CMDH-overleg zal worden aangegrepen om zowel binnen het Koninkrijk als RvE-breed bij te dragen aan versterking van nationale implementatiemechanismen.

In dit kader speelt tevens sociale rechtvaardigheid een rol van belang. De RvE heeft met het Europees Sociaal Handvest (ESH) en het collectief klachtenmechanisme een toonaangevend systeem. Het kabinet zal zich tijdens het voorzitterschap hard maken voor verhoogd commitment van lidstaten bij het ESH-systeem.

Een specifieke categorie van aandacht betreft gendergelijkheid en het Verdrag van Istanboel inzake de bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. Dit thema is van prioritair belang voor het kabinet en speelt tevens in RvE-verband een rol van betekenis

dankzij het toonaangevende Verdrag van Istanboel. Het voorzitterschap zal onder meer worden ingezet om de aandacht voor, en kennisdeling over de aanpak van gendergerelateerd geweld in het Koninkrijk en Europa te vergroten, bijvoorbeeld op het terrein van strafbaarstelling voor psychisch geweld en dwingende controle. Ook zal er aandacht worden besteed aan de bevordering van kinderrechten, waaronder het tegengaan van seksuele uitbuiting en misbruik van kinderen.

Het belang van de Raad van Europa voor het Koninkrijk en Europa

De verdragen en instrumenten van de RvE op het gebied van mensenrechten, democratie en rechtsstaat maken de organisatie toonaangevend in Europa en daarbuiten. De RvE beschikt over een uitgebreid instrumentarium op het gebied van normstelling, monitoring en samenwerking/assistentie.

Zo wordt het EVRM en zijn toezichtmechanisme beschouwd als het meest effectieve mensenrechtensysteem ter wereld, onder meer dankzij de voor staten bindende uitspraken van het EHRM en de handhaving via het CM.¹ Specifiek is onder andere de recente uitspraak van het EHRM in de MH-17 statenklacht van grote waarde voor Nederland. De rapporten van onder meer de Venetië Commissie en de Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO) worden breed gebruikt, onder andere door de EU in de rechtsstaatbeoordeling van lidstaten en kandidaat-lidstaten. Het Verdrag van Istanboel, dat evenals veel andere RvE-instrumenten ook open staat voor niet-lidstaten, is een toonaangevende standaard voor het bestrijden van geweld tegen vrouwen en meisjes, niet alleen binnen Europa, maar in toenemende mate ook in de rest van de wereld. Met ruim 200 instrumenten is de RvE als organisatie van belang voor Koninkrijk der Nederlanden en voor de samenwerking op Europees niveau.

Tegenwoordig zijn alle landen die grondgebied hebben in Europa lid van de RvE, met uitzondering van Rusland (lidmaatschap op 16 maart 2022 beëindigd), Belarus, Kazachstan en Kosovo. De Verenigde Staten, Canada, Japan, Mexico en de Heilige Stoel (Vaticaanstad) hebben een waarnemersstatus bij het CM.

De rol van het Koninkrijk tijdens het voorzitterschap

¹ Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Mensenrechten: kernbelang in een geopolitiek krachtenveld*, 20 juni 2022; [Mensenrechten_kernbelang_in_een_geopolitiek_krachtenveld_AIV_Advies_122_220628.pdf](#)

Tijdens het voorzitterschap zal het Koninkrijk als voorzitter van het CM uitvoering geven aan het werkprogramma. Onder dit programma vallen alle lopende activiteiten van het CM, waaronder het voorzitterschap van de (nagenoeg) wekelijkse vergaderingen van de Permanente Vertegenwoordigers. De onderwerpen die hier aan bod komen vloeien voort uit de - op voorstel van de Secretaris-Generaal (SG) van de RvE - vastgestelde prioriteiten van het meerjarige werkprogramma. Als voorzitter zal het Koninkrijk binnen het CM-werkprogramma thematische accenten leggen op voor het Koninkrijk prioritaire dossiers.

Totstandkoming van de inzet van het Koninkrijk

Het ministerie van Buitenlandse Zaken is verantwoordelijk voor de Rijksbrede coördinatie van het voorzitterschap. De bepaling van de prioriteiten geschiedt in nauwe afstemming met de bij de RvE betrokken ministeries: Justitie en Veiligheid; Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties; Onderwijs, Cultuur en Wetenschap; Sociale Zaken en Werkgelegenheid; Volksgezondheid, Welzijn en Sport; Financiën; Economische Zaken en Klimaat; Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Met de overige ministeries wordt, waar relevant, geschakeld en afgestemd op *ad hoc*-basis.

Tevens vindt er overleg plaats met Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Hoewel het Statuut van de RvE enkel geldt voor Europees Nederland, vertegenwoordigt de minister van Buitenlandse Zaken Aruba, Curaçao en Sint Maarten wél in het CM voor de RvE-instrumenten waarbij de autonome landen partij zijn, zoals het EVRM. Daarnaast heeft een aantal RvE-instrumenten gelding voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba en worden zij tevens betrokken bij het voorzitterschap.

In november 2026 zal het kabinet de thematische prioriteiten van het Koninkrijk zoals in deze brief verwoord, presenteren in het CM. De precieze uitwerking van de thematische inzet zal in aanloop naar het voorzitterschap verder vorm krijgen, in afstemming met het secretariaat van de RvE en omringende voorzitterschappen. Begin 2027 ontvangt u nadere concretisering van de inzet. Ten behoeve van het RvE-voorzitterschap is ca. EUR 9,5 miljoen vrijgemaakt uit HGIS-middelen.

De minister van Buitenlandse Zaken,
T.B.W. Berendsen

